

7.1h  
/

1100 Leuven oud geslacht VdH

bh 55

Gedurende de periode Juni 1956 tot mei 1960 verscheen van de hand van de heer T.J. van Leeuwen een artikelenreeks in de Scheveningse Kerkbode onder de titel "Zwijgende stenen, Sprekende getuigen".

Op verzoek van velen werden deze artikelen opnieuw door de heer Van Leeuwen voor belangstellenden ter beschikking gesteld.

Breukelen, Herfst 1982

De samensteller

J.H. de Jager.

GEZAMENLIJKE UITGAVE VAN  
DE STICHTING OUD-SCHEVENINGEN  
EN

DE VERENIGING VRIENDEN SCHEVENINGS MUSEUM

Hoofdstuk XV

## HET EEUWENOUDIGE GESLACHT VAN DER HARST

Op één der zerken in het koor staat het volgende grafschrift: Dit is het graft van Jacob Leenderse van der Harst voor zijn en zijn nacomelingen. Hier leyt begraven Klaertgen Aerrens van der Harst huysvrouw van Jaacob Leenderse van der Harst, sterft den 10 October 1670.

Als wij dat eens rustig overlezen, dan gaan wij al spoedig twijfelen. Vertelt deze zwijgende steen en sprekende getuige wel de zuivere waarheid? Het is immers niet erg waarschijnlijk, dat in die oude tijden man en vrouw beiden reeds de achternaam van der Harst hadden. Bij nader onderzoek blijkt al gauw dat ene Jacob Leenderts van der Harst op 30 maart 1659 in ondertrouw ging met een Claerentje Aerents, met wie hij de 14 april trouwde. Het was nog een jong stel: de bruidegom negentien en de bruid zeventien jaar. Zij was op 16 april 1642 gedoopt als kind van Ary Tjerks (een Friese naam) en Maartje Bastiaenen. Zij was dus geen "van der Harst" al staat dat op de grafsteen. Haar vader was kagenaar-visvervoerder geweest, doch stierf toen Claertje nog pas twee jaar oud was. (In een volgend artikel komen we hierop terug, dan willen we zijn steen laten getuigen)

Wel zullen we in dit artikel nog een andere steen laten spreken, ofschoon deze slechts enkele letters opnoemt; er staat niet meer op dan: IL. V.H.-N.B. 1680. Deze letters zijn de initialen van de namen Jacob Leenderts van der Harst en Neeltje Bastiaen. Dit kleine z.g. hoofdsteeentje werd teruggevonden in het schip der kerk, zoals wij wel verwacht hadden.

Deze Jacob Leenderts was op 12 mei 1647 gehuwd. U begrijpt dat deze gelijkkluidende namen van personen, die ook nog naast elkaar in de Keizerstraat hebben gewoond en beiden in vis handelden, vaak bij historisch onderzoek aanleiding hebben gegeven tot vergissingen.

Het jonge paar Jacob en Claertje is al spoedig in Den Haag een viszaak begonnen. Zij laten op 1 februari 1660 hun eerste kind in de Grote Kerk - de Sint Jacobs-kerk - dopen en dan treden als peten op Jacob Leenders van der Harst den Ouden en Maritge Cornelis, de grootmoeder van vaderszijde. De grootvader Leendert Jacobs was op 13 december 1654 op het kerkhof rond onze Oude Kerk begraven. Deze Leenderts Harst was in zijn leven voerman geweest. Merkwaardig dat dit beroep eeuwenlang in de familie blijft: de "van der Harsten" schijnen altijd veel van paarden te hebben gehouden.

Het raadsel van de familie-verhouding schijnt opgelost. Maar het is nog ingewikkelder dan U dacht. Om U echter niet te zeer te vermoeien geven wij maar meteen de volledige ontwikkeling.

Leendert Jacobs van der Harst was omstreeks 1622 getrouwd met Neeltge Arents - zie het Weeskamerdossier no. 1567 - waaruit blijkt dat deze vrouw na drie jaar overleed, haar man een jongetje Jacob van twee jaar nalatende. Uit de inventaris volgt niet alleen dat Leendert vier wagens, waaronder een Coetswagen bezat, doch ook dat hij 350 gulden had geleend van zijn schoonmoeder Adriaene Claesdr. de weduwe van Arij Jansz schoenmaker.

# HET EERSTESLUDE GESLACHT VAN DER HARST

Uit zijn tweede huwelijk met Maertje Cornelis de Jong, d.w.z. de Jonge Jager - zie artikel XII - werden meer kinderen geboren, van wie de volgende vier tot een huwelijksdag kwamen: Cornelis Leenderts, scheepstimmerman, gehuwd met Leentje Dirks (Doen), wonende in de Weststraat; Jacob "de Jonge" met Claertge Arents; nog een Cornelis, vishakker van beroep, getrouwd met Trijntje Sieren, woonde in 1680 "Int Slop", d.w.z. het Smitsslop; de dochter Leentje Leenders huwde 23 augustus 1676 met Jan Aryens Suurmond.

De leden van dit geslacht van der Harst waren wel in aanzien in ons dorp. De voerman Lenert Herssen (let U niet te veel op de spelling-wijzigingen) was reeds in 1634 gildemeester. De oudste zoon Jacob werd in 1664 gasthuismeester en in 1667 kerkmeester. Misschien was hij of zijn jongere broer "Deeken van het Sint-Pietersgilde", het gilde der viskopers in 1676. De oudste Cornelis was eerst hoofdman en later deken-voorzitter van zijn gilde of vakorganisatie. Zijn oom en naamgenoot Cees Harst was al in 1635 "hoofman" van het gilde; deze was voerman en is waarschijnlijk vóór december 1668 in Amsterdam op één van zijn reizen overleden.

Een vraag die haast vanzelf bij ons oprijst is: Zou de naam Harstenhoek iets met deze familie te maken hebben?

Zeër zeker is dit het geval. Het is weer een Leendert van der Harst, wiens liefde tot de paarden hem er toebrengt van visser over te gaan tot optrekker van schuiten, waartoe hij vergunning van de magistraat verkreeg. Toen hij, die ook schelpenvisser was, zijn

schelpen verkocht aan de eigenaar van Zorgvliet: de heer van Rhoon, zag hij daar dat het mogelijk was op ontgonnen duingrond allerlei gewassen te kweken. Hij vatte het plan op zelf duingrond tot weiland en hooiland te maken, om zodoende de kosten van het voeren van zijn acht paarden te verminderen.

Nu was de heer van Rhoon luitenant-houtvester van de duinen; waarschijnlijk heeft Leendert door diens bemiddeling bij akte van 7 september 1768 en 26 juni 1769 van de Graaflijkheid - de Domeinen - ongeveer 12 morgen duingrond in eeuwigdurende erfpacht kunnen verkrijgen. Niet veel boetsters of reders, die nu deze terreinen gebruiken, zullen er aan denken, hoeveel moeite het gekost heeft aan Leendert Cornelisz van der Harst om van heuvels en dalen zulke mooie vlakten te maken.

Het is een moeizaam bedrijf geworden. Een woning werd gebouwd ver van het dorp. Met visgrom, straatvuil en paardemest heeft hij nadat de bovengrond was afgekard om er dijken van te maken, roggevelden aangelegd. Wonderlijk, de zaairogge was hem door de zee geleverd: een korenschip uit de Oostzee komende was voor onze kust gestrand. Met toestemming van het Gerecht had hij het graan op 't strand verzameld, luchtig gedroogd en op zijn gereed gemaakte land uitgezaaid. De oogst was behoorlijk: 109 haagse zakken rogge en vijf zakken gerst: toch kon de goede prijs die er voor gemaakt werd slechts een geringe beloning zijn voor al de moeite die Leendert en zijn zoons met nog enkele Scheveningers zich getroost hadden. Er zou nog heel veel over deze ontginning te vertellen zijn. Gewaardeerd

werd zijn werk wel. Van de "Maatschappij ter Bevordering van den Landbouw" kreeg Leendert van der Harst in 1785 - hij had in die jaren 24 morgen ongeveer 20 h.a. land ontgonnen - de hoogste prijs toegewezen: zijnde een zilveren medaille en dertig gouden dukaten. Zou deze medaille nog bij één der nakomelingen berusten?

Op hoge leeftijd is Leendert overleden, zijn zoons Cornelis en Joost hebben zijn bedrijf voortgezet. Later werd dit overgenomen door Pieter Hus, naar wien de woning in deze eeuw nog genoemd werd het "huis van Hus". Die woning is afgebroken, alleen het geboomte wijst de plaats nog aan.

We komen weer even terug op de titel van dit artikel: "het eeuwenoude geslacht van der Harst". Waarom zult U vragen: "dat eeuwenoude"? Hier volgt het antwoord. Het zou wel eens het oudste geslacht van Scheveningen kunnen zijn.

Er is namelijk een dokument van vóór januari 1283 - dus uit de tijd van Graaf Floris V -. Hierin worden vermeld: Gerart en Diderics Herts, sonen jagers die samen land en veengrond in huur hadden van de Graaf. Zij moesten daarvoor aan de Graaf in zijn huis de Ridderzaal per jaar leveren: een hoet haver en twee varkens. Dat gehuurde land lag in een duinvallei genoemd: Harst-laghe. Hoogstwaarschijnlijk is hiermee bedoeld het terrein dat later de naam Harstenhoek zou dragen. Als deze veronderstelling juist is, dan hebben we tevens de oorsprong van de familienaam van der Harst: want "Herts-sone, betekent de zoon van Hert en dat is een mannelijke voornaam.

20 juni 1958